

A kék-zöldinfrastruktúra tervezése – természetalapú megoldások (elméleti oldal)

Csősz Mónika, Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.

Dr. Vaszócsik Vilja, Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.

Báthoriné Dr. Nagy Ildikó Réka, MATE Tájépítészeti Intézet

Kihívások, tendenciák, veszélyek

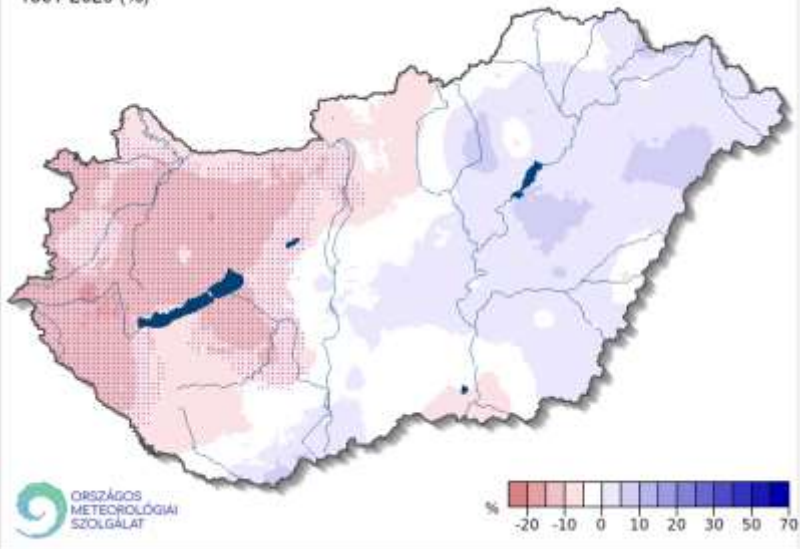
Miért éppen zöldinfrastruktúra?

Kutatási eredmények, útmutatók

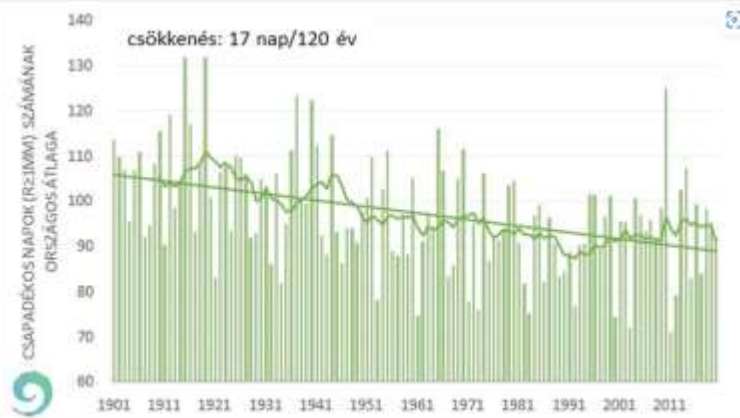

KIHÍVÁSOK / ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

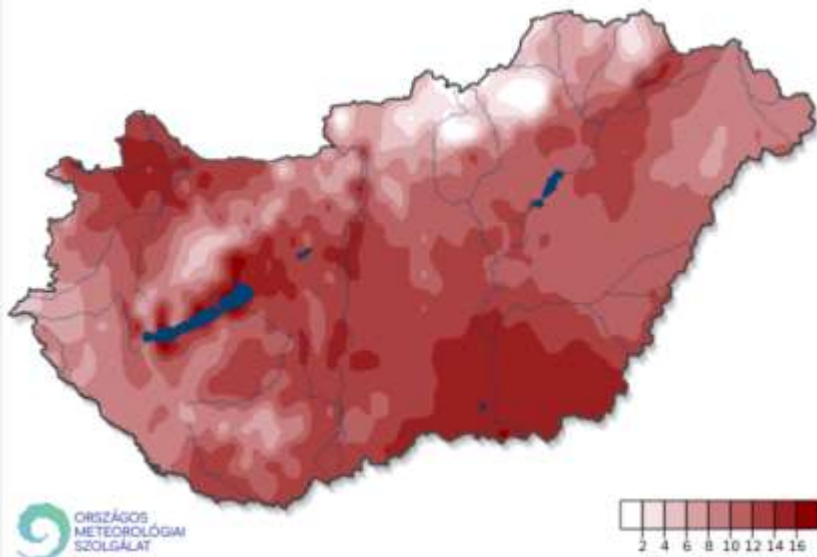
Éves csapadékösszegek változása
1901-2020 (%)

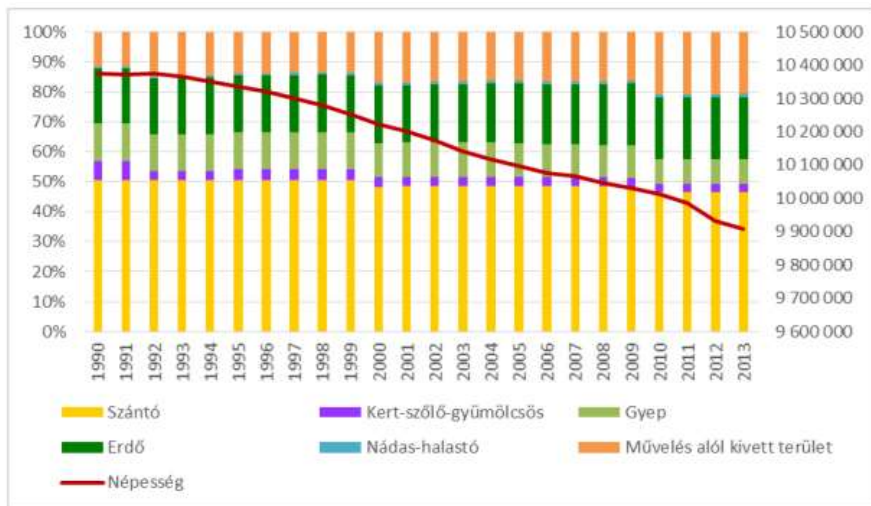
Forrás: www.met.hu

Hóhullámos napok változása 1981-2020 (nap)

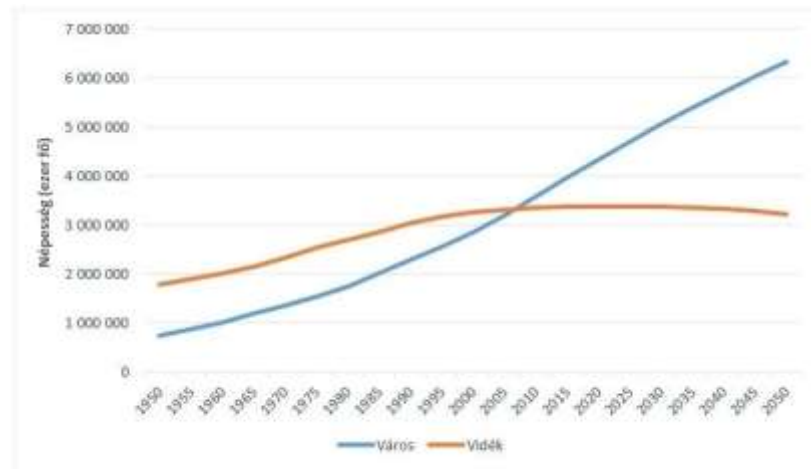
KIHÍVÁSOK - URBANIZÁCIÓ

Forrás: Tájstratégia 2016 Illyés et al. 2014 alapján

Forrás: KSH

A világ urbánus és rurális térségeinek lakosságszáma (1950-2050)

Forrás: Pangeo. Czirják R. 2017

KIHÍVÁSOK - TALAJDEGRADÁCIÓ

A világ földterületének 40 %-a degradálódott. A talajromláshoz kapcsolódó költségek az EU-ban meghaladják az évi 50 milliárd Eurót.

Talajromlás – A súlyosan erodálódott szántóföldek a mezőgazdasági termelékenység csökkenéséhez vezetnek, ami a becslések szerint évi **50 milliárd eurót** tesz ki az EU-ban.

- Az erózióknak önmagában közel **3 millió tonna** búza- és **0,6 millió tonna** kukoricaveszteség tulajdonítható évente.
- Az olyan talajvédelmi gyakorlatok, mint a direktvetés és a takarónövényzet 2000 és 2016 között mintegy **9,5%-kal** csökkentették a talajpusztulást az EU-ban.

Forrás: Factsheet on Biodiversity and resilience

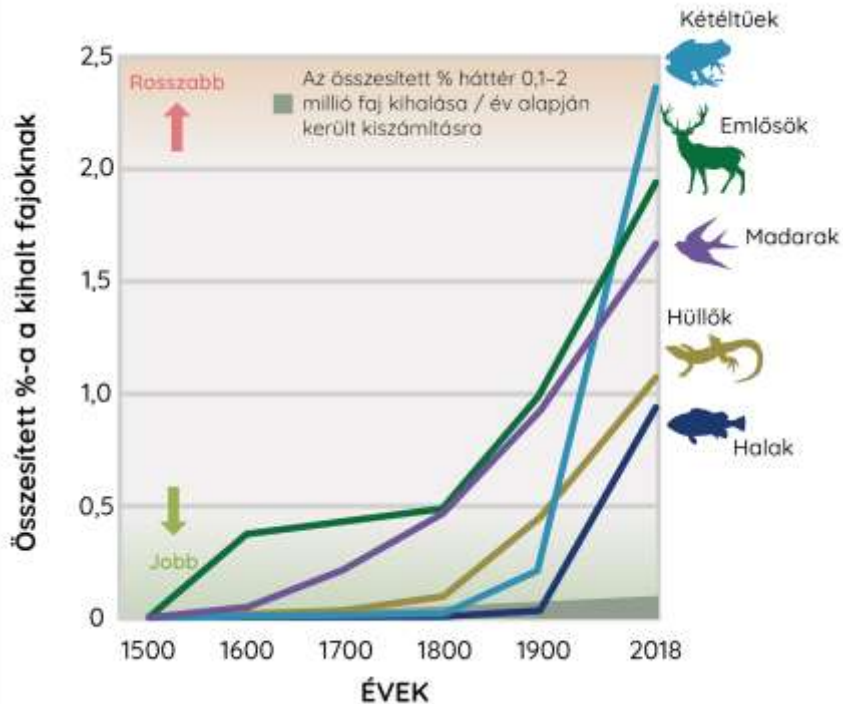

Forrás: Debreceni nap 2023. 03.

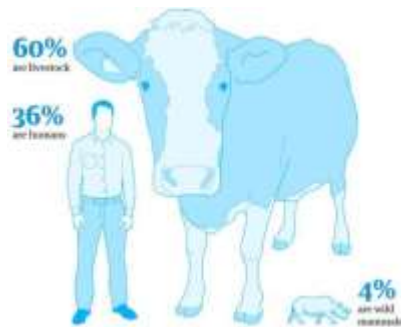
Az Unió talajtakarójának csaknem 70%-a rossz állapotban van. A súlyosan erodált szántóföldek a becslések szerint évente **1,25 milliárd eurónyi** veszteséget okoznak az EU mezőgazdasági termelékenységében.

Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3749

KIHÍVÁSOK - BIODIVERZITÁS CSÖKKENÉSE

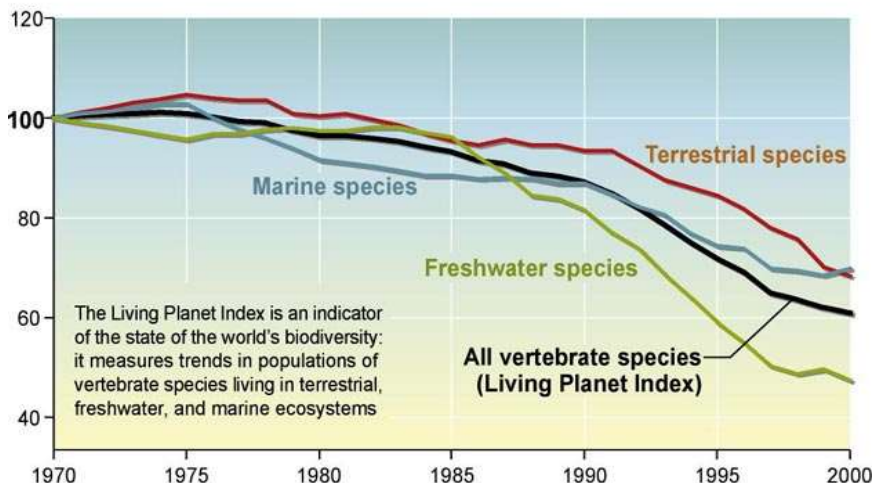

Forrás: <https://oko-presszo.hu/biodiverzitas-csokkenese/>

Forrás: <https://www.livekindly.co/60-of-all-mammals-on-earth-are-livestock-says-new-study/>

Population Index = 100 in 1970

Source: WWF, UNEP-WCMC

MIÉRT ÉPPEN A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA?

Beépített, burkolt
területek
növekedése

Károsanyag-
kibocsátás

A település érzékenysége növekszik ✓

VESZÉLYEK, KIHÍVÁSOK

Éghajlatváltozás ✓

Veszély

Hőhullám
Szélsőséges
csapadékesemények
...

Kihívás

Hősziget ✓✓
Egészségügyi kockázat ✓
Villámárvíz ✓✓✓
...

MEGOLDÁSOK

Megoldás (példák)

Napvitorla
Víziközmű fejlesztése
Felszíni víztározó
Zöldinfrastruktúra

FÜGGŐSÉGÜNK AZ ÖKOSZISZTÉMÁKTÓL

(Forrás: Zöld Akció Egyesület)

Zöldinfrastruktúra az **ökológiai funkciót betöltő**

- természetes területek,
- félig természetes és természetközeli területek
- egyéb, **növényzettel fedett területek**
- **vizek és vízparti ökoszisztémák** hálózata.

A zöldinfrastruktúra területei **multifunkcionális erőforrások**, amelyek sokoldalú **ökoszisztéma-szolgáltatások** nyújtására képesek

A zöldinfrastruktúra a növényzettel fedett területek és a vízi ökoszisztémák egészére kiterjed, így tehát **magába foglalja a kékinfrastruktúra ökoszisztéma-szolgáltatásra képes elemeit is.**

FÜGGŐSÉGÜNK AZ ÖKOSZISZTÉMÁKTÓL

(Forrás: Zöld Akció Egyesület)

Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3749

Hatások – a természet mérsékli a természeti katasztrófák, például az árvizek, az aszályok és a hőhullámok hatását.

- A folyók árterületeinek helyreállításával akár **70%-kal** csökkenthetők a gazdasági károk és a lakosság árvíznek való kitettsége.
- A fák legalább **12 °C-kal** csökkentik a felszíni hőmérsékletet az európai városokban.

Mérséklés – a természet helyreállítása kulcsfontosságú természetalapú megoldás a globális felmelegedés 1,5 °C alatt tartására.

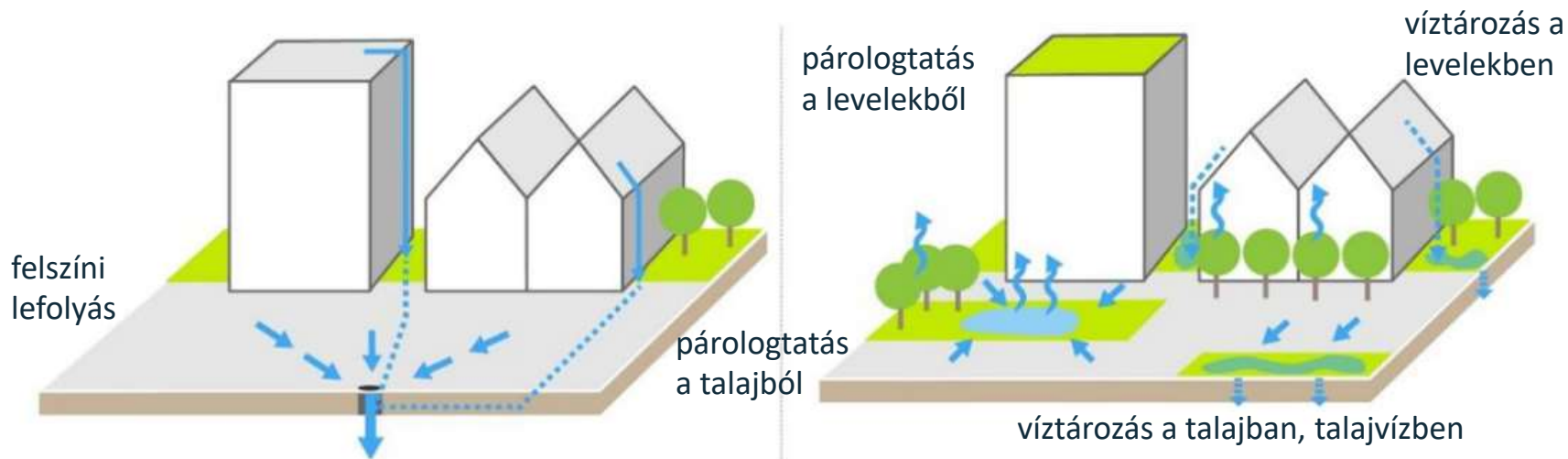
- Az újjáéledő ökoszisztémák az éghajlatváltozás mérséklésére 2030-ig megvalósítandó intézkedések **több mint egyharmadát** szolgáltatathatják.
- A tőzeglápok világszerte a talaj szénttartalmának közel **30%-át** tárolják. A lecsapolt tőzeglápok helyreállítása akár **25%-os** megtakarítást is eredményezhet Európa mezőgazdasági üvegházhatásúgáz-kibocsátásában.

Forrás: Factsheet on Biodiversity and resilience

MIÉRT ÉPPEN ZÖLDINFRASTRUKTÚRA?

Forrás: MAUT 27. Innovációs Fórum

Alkmaar burkolt felületek átalakítása (Forrás:
<https://award.thegreencities.eu/award-2022/the-netherlands/>)

klíma- és
környezeti
kockázatok
csökkennek

környezeti
feltételek
javulnak

helyi életminőség
javul

Szürkevízzel táplált mesterséges tó Ruzsa (Filmever Studio)

MIÉRT ÉPPEN ZÖLDINFRASTRUKTÚRA?

Természethelyreállítási Törvény (Nature Restoration Law)

A vizes élőhelyek, a folyók, az erdők, a gyepterületek, a tengeri ökoszisztémák és azon fajok helyreállítása, melyeknek e területek otthont adnak, hozzájárul:

A biológiai sokféleség növeléséhez és a természettől ajándékba kapott szolgáltatások biztosításához, mint például a víz és a levegő tisztítása, a növények beporzása és az árvizekkel szembeni védelem.

A globális felmelegedés ütemének 1,5 °C alatt tartásához

Európa ellenálló képességének és stratégiai autonómiájának kiépítéséhez, a természeti katasztrófák megelőzéséhez, valamint az élelmezésbiztonságot fenyegető kockázatok csökkentéséhez

Környezet-
védelem

A jogszabály által javasolt új, kötelező célkitűzések:

- az uniós természetvédelmi jogszabályok által védett élőhelyek és fajok helyreállítása
- a beporzók állományhanyatlásának visszafordítása 2030-ig
- a városi zöldterületek nettó veszteségének elkerülése és 2030-ig legalább 10%-os lombkorona-fedettség az európai nagyvárosokban
- a mezőgazdasági területek biológiai sokféleségének növelése, pl. a gyepterületek pillangói, a szántóföldi madarak, a magas biodiverzitású tájképi elemek tekintetében
- a lecsapolt tőzeglápok helyreállítása
- egészségesebb erdők a biológiai sokféleség javításával
- a szabad vízáramlás visszaállítása legalább 25 000 km-nyi folyószakaszon 2030-ig
- a tengeri fűágyak és a tengerfenék helyreállítása

Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ifs_22_3749

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok

tájkarakter

a természet arcai

Természeti és táji értékek táji léptékű megőrzésének stratégiai megalapozása

natura

a természet értékei

A közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek megőrzését szolgáló tudásbázis fejlesztése

**ökoszisztéma-
szolgáltatás**

a természet ajándékai

Nemzeti ökoszisztéma szolgáltatás-térképezés és -értékelés

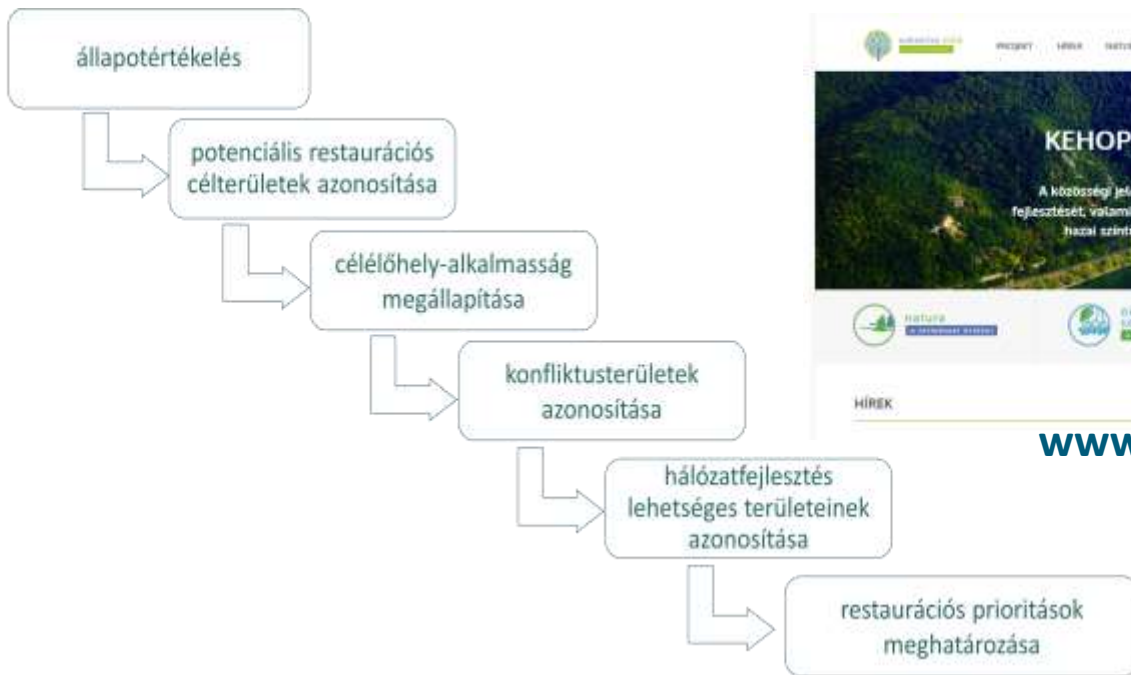

zöldinfrastruktúra

a természet hálózatai

A zöldinfrastruktúra megőrzését és fejlesztését megalapozó stratégiai keretek meghatározása

www.termeszetem.hu

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

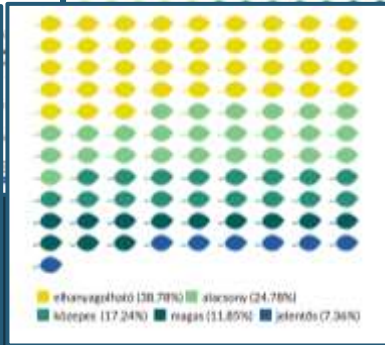
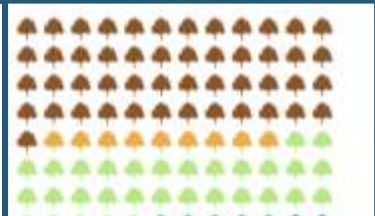
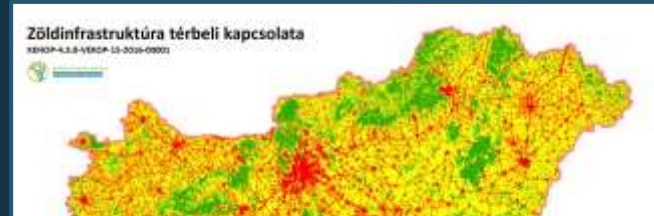
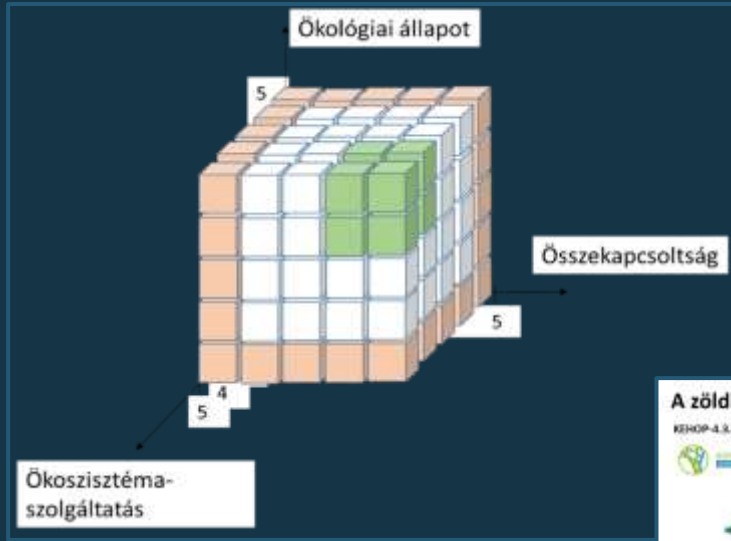
A zöldinfrastruktúra megőrzését és fejlesztését megalapozó stratégiai keretek meghatározása

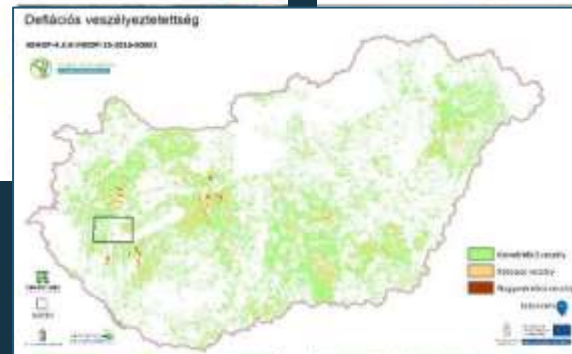
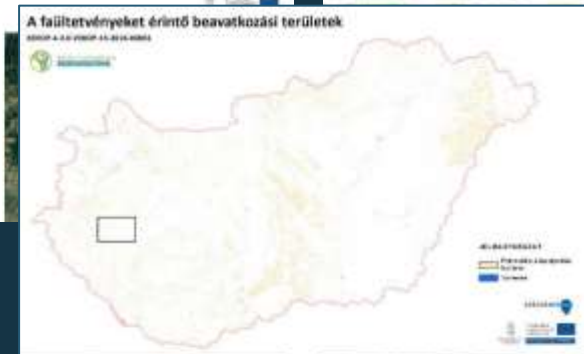
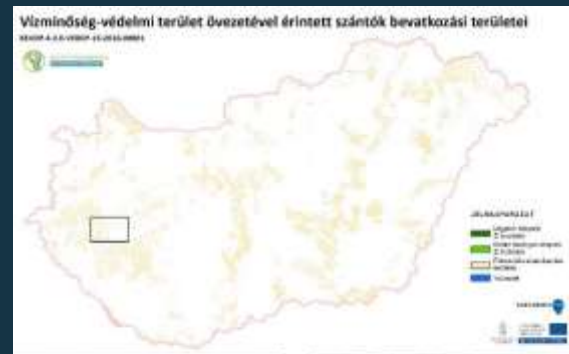
sokszínű zöld
a természetem

ZI állapotértékelés

Inputadatok: NÖSZTÉP eredmények + kiegészítő elemzések

A restaurációs területek szűkítése konfliktus területek alapján

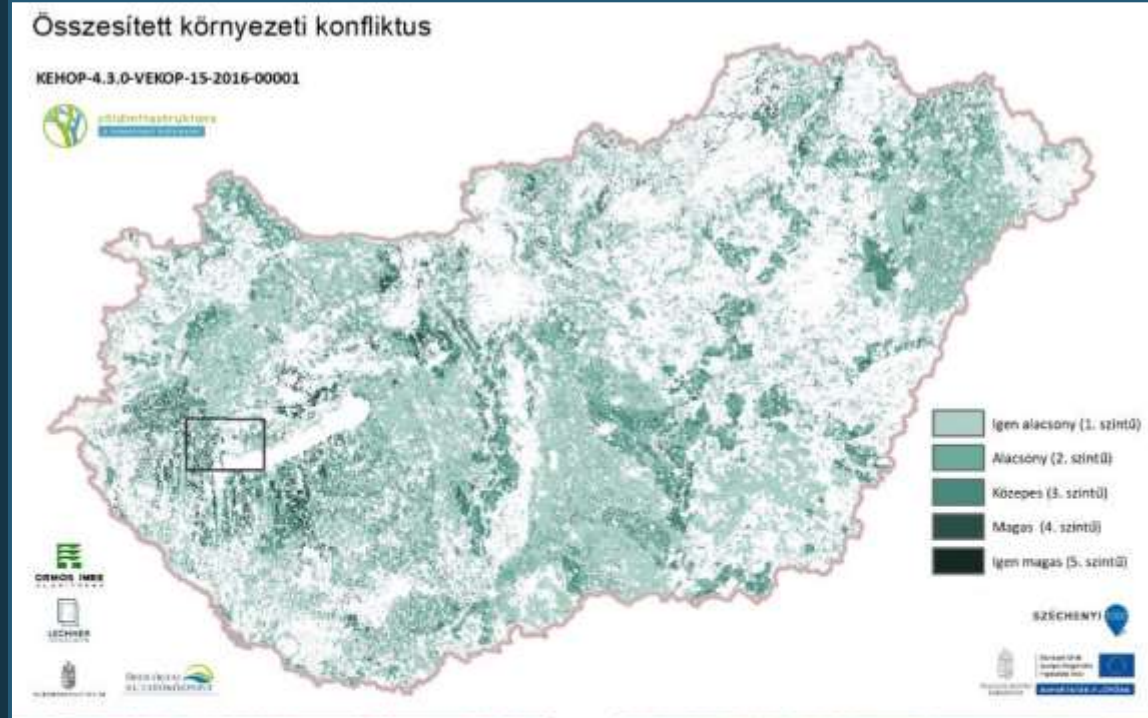

Forrás: ZI stratégia. Jelentés.
Agrárminisztérium, 2021.

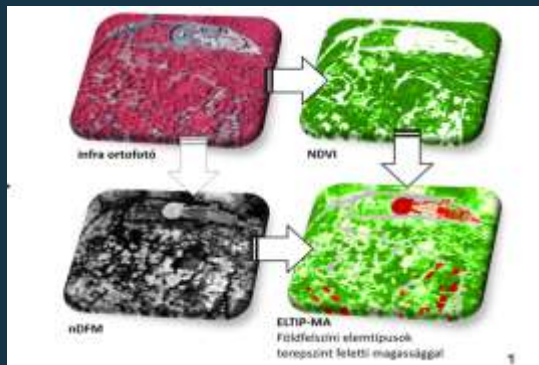

A restaurációs területek szűkítése konfliktus területek alapján

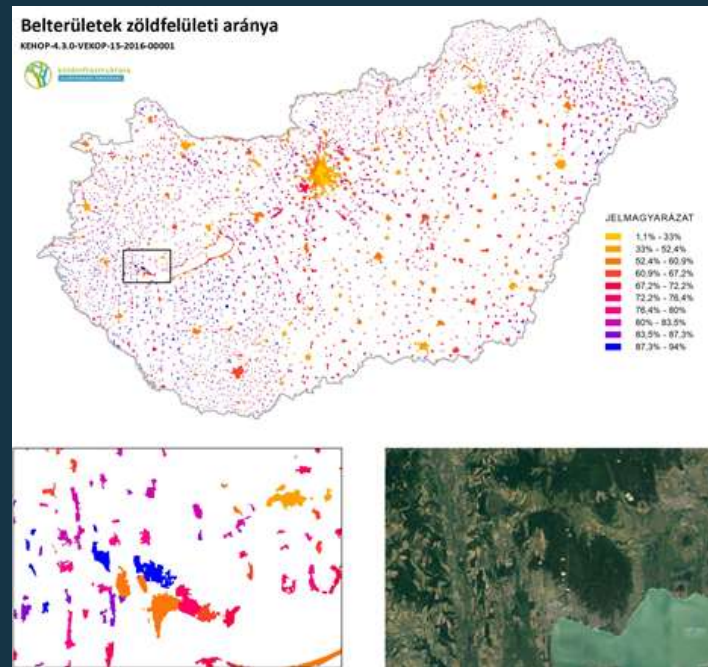

EREDMÉNYEK – TELEPÜLÉSI ELEMZÉSEK

A települési ZI azonosításához és állapotterképezéséhez 6 mintaterületen 4 város: Szeged, Debrecen, Budaörs, Budapest egy része (XI. és XXII. kerület) és 2 falu: Tardos, Tápiószentmárton végeztünk kutatásokat.

Forrás: Városi ZI. Jelentés.
Agrárminisztérium, 2020.

Forrás: ZI stratégia. Jelentés.
Agrárminisztérium, 2021.

Zöldinfrastruktúra Útmutató

Széchenyi Terv Plusz táblagenerátor

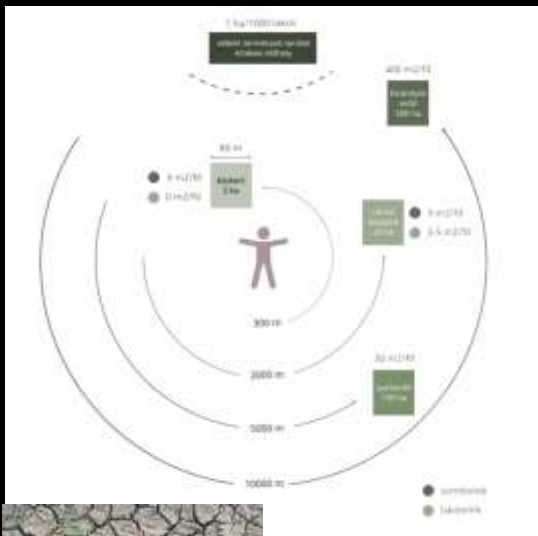
Kapcsolódó dokumentumok

Kategóriák	Név	Feltöltés dátuma	Tipus	Méret	Műveletek
Dokumentumok pályázáshoz 21-27 Pályázáshoz szükséges általános dokumentumok, útmutatók 2021-2027	Zöldinfrastruktúra Útmutató.pdf Zöldinfrastruktúra Útmutato.pdf	2024.04.16. 12:25	pdf	4678 kb	
Dokumentumok korábbi verziói 21 Pályázáshoz szükséges általános dokumentumok korábbi verziói	Útmutató az eghajlatváltozasi reziliencia vizsgálat elvégzéséhez_21-27_v3.pdf Útmutato az eghajlatváltozasi reziliencia vizsgálat elvégzéséhez_21-27_v3.pdf	2024.04.03. 14:20	pdf	2139 kb	

2.

•A HELYI KIHÍVÁSOK MEGHATÁROZÁSA

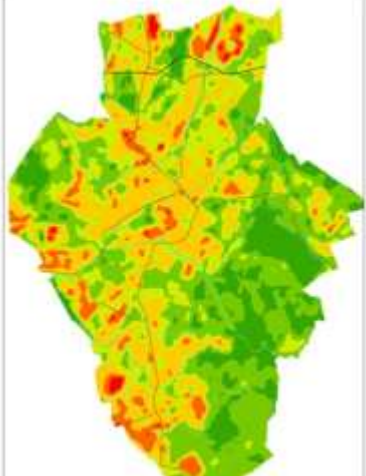
Forrás: Zöldinfrastruktúra Útmutató

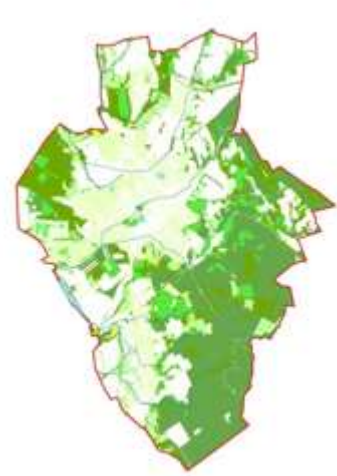
Lombkorona borítottság és burkolt felületek aránya

Zöldfelület intermitás

Felzsinhőmérséklet

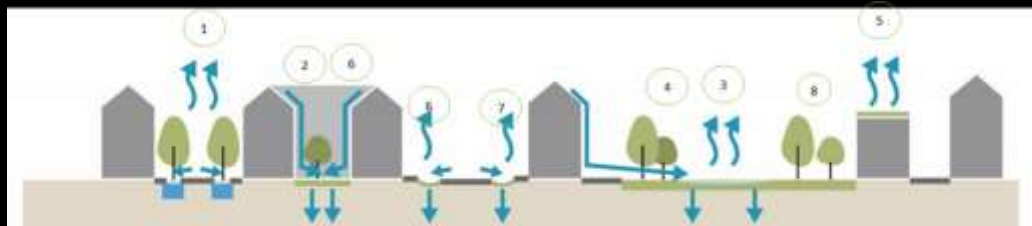

Természetség

2.

•A HELYI KIHÍVÁSOK MEGHATÁROZÁSA

MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEK SÍKVIDÉKEN

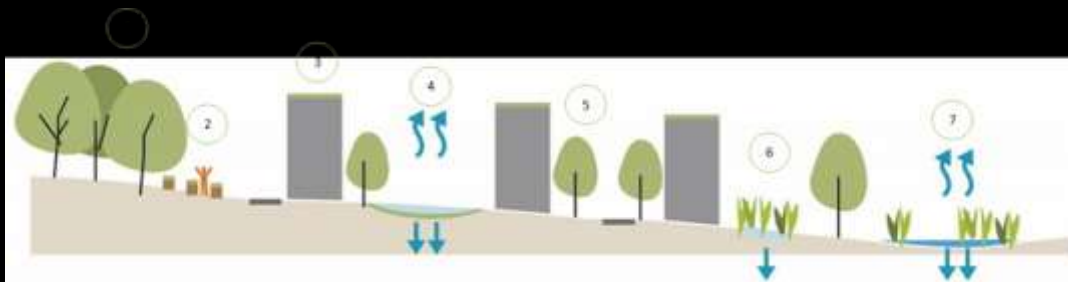

Forrás: Zöldinfrastruktúra Útmutató

2.

•A HELYI KIHÍVÁSOK MEGHATÁROZÁSA

MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEK DOMBVIDÉKEN

Forrás: Zöldinfrastruktúra Útmutató

HÁROM STRATÉGIAI IRÁNY

Megőrzés

Forrás: Agroinform.hu

Új típusú kezelés, fenntartás

Műszaki és zöldfelületfejlesztés

A sikeres ZI fejlesztéshez javasolt a következő alapszabályokat betartani:

- Értékalapú szemlélet
- Igény alapú tervezés
- Modellezés
- Biodiverzitás fenntartása
- Regeneráció
- Folyamat alapú szemlélet
- Monitoring
- Szakmai felkészültség és diverzitás
- Nyomon követés
- Járulékos társadalmi és gazdasági előnyök biztosítása
- Költséghatékonyság elérése
- Partnerség
- Önkormányzati intézkedések koherenciája.

Forrás: Zöldinfrastruktúra Útmutató

Zöldinfrastruktúra füzetek

1. Vízáteresztő burkolatok
2. Zöldhomlokzatok
3. Vízérzékeny tervezés a városi szabadtereken
4. Városi fák és közművek kapcsolata
5. Belvárosi belső udvarok megújítása

<https://terkoz.budapest.hu/>

Promoting Nature-based Solutions in Municipalities in Hungary

- Jelentés az természetalapú megoldások magyarországi helyzetéről
- Jelentés az intézményi és jogi keretről
- Jelentés a finanszírozási hiányosságokról és lehetőségekről
- Angol nyelvű képzési anyagok
- OECD környezetpolitikai dokumentum

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d81fb09f-en.pdf?expires=1713787888&id=id&acname=guest&checksum=B4BD2D66A3DFD63CBD9289F9E3BECB29>

Köszönöm a figyelmet!

Zöldinfrastruktúra Útmutató

<https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz#kapcsolodo-dokumentumok>

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

<https://www.termeszetem.hu/hu>

Zöldinfrastruktúra Füzetek

<https://archiv.budapest.hu/Lapok/Kiemelt-fejleszt%C3%A9si-c%C3%A9lok,-k%C3%A9zik%C3%B6nyvek.aspx>

Promoting Nature-based Solutions
in Municipalities in Hungary

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d81fb09f-en.pdf?expires=1713787888&id=id&accname=guest&checksum=B4BD2D66A3DFD63CBD9289F9E3BECB29>

